

Potencialių mokymosi aplinkų įvairovė ir jų pasirinkimas

Palmira Jucevičienė, KTU

2023 m. spalio 13 d.

Aktualumas

- Įvairaus amžiaus žmonės turi mokymosi, tobulėjimo problemų.
- Dalis šių problemų kyla iš švietimo sistemos, tačiau mokslininkai pastebi, kad žmonės, ypač vyresnio amžiaus, nepakankamai pasinaudoja plačiomis mokymosi iš aplinkos galimybėmis.

Problemos ištirtumas

- Nemažai tyrimų (Land,Jonassen, 2012;Cayubit, 2022; Niemi, Minkkinen, Poikkeus, 2022; kt.)yra skirta nagrinėti mokymosi aplinkoms, tačiau, palyginus, nedaug jų atkreipia dėmesį į tai, kad mokymosi aplinkos savaime dar nesuponuoja mokymosi.
- Todėl šiuo aspektu galima kalbėti tik apie potencialias mokymosi aplinkas (PMA), kurios gali tapti asmeninio ar grupinio mokymosi aplinkomis, priklausomai nuo to, ar besimokantieji jas ar dalių jų pasirenka savo mokymuisi (Jucevičienė, 2001,2007).
- Deja, apie potencialias mokymosi aplinkas pradėta kalbėti, palyginus, neseniai, todėl svarbu toliau gilintis į potencialių mokymosi aplinkų ir jų santykio su įvairaus amžiaus ir ypatumų žmonėmis.

Problema

Kokioms aplinkybėms esant iš potencialių mokymosi aplinkų įvairovės žmonės pasirenka konkrečias aplinkas ir jose mokosi?

Pranešimo tikslas

pabandyti atskleisti veiksnius, kuriems esant iš potencialių mokymosi aplinkų įvairovės žmonės pasirenka konkrečias aplinkas ir jose mokosi.

Pranešimo turinys

1. Esminės teorijos ir koncepcijos, kuriomis remiamasi.
2. Kaip žmogus pasirenka asmeninę mokymosi aplinką iš potencialios mokymosi aplinkos.
3. Potencialių mokymosi aplinkų poveikis žmogaus gyvenime žmogaus atliekamų vaidmenų kontekste
4. Apibendrinimas: veiksniai, kuriems esant iš potencialių mokymosi aplinkų įvairovės žmonės pasirenka konkrečias aplinkas ir jose mokosi.

1. Esminės teorijos ir koncepcijos, kuriomis remiamasi

Remiamasi

- Mokymosi koncepcija (Jarvis, 2006).
- Edukacinių ir mokymosi aplinkų teorija (Jucevičienė, 2001,2007).
- Bronfenbrenner (bio)ekologinė teorija (Bronfenbrenner, Morris, 2007).
- Super gyvenimo karjeros teorija (Super, 1980)

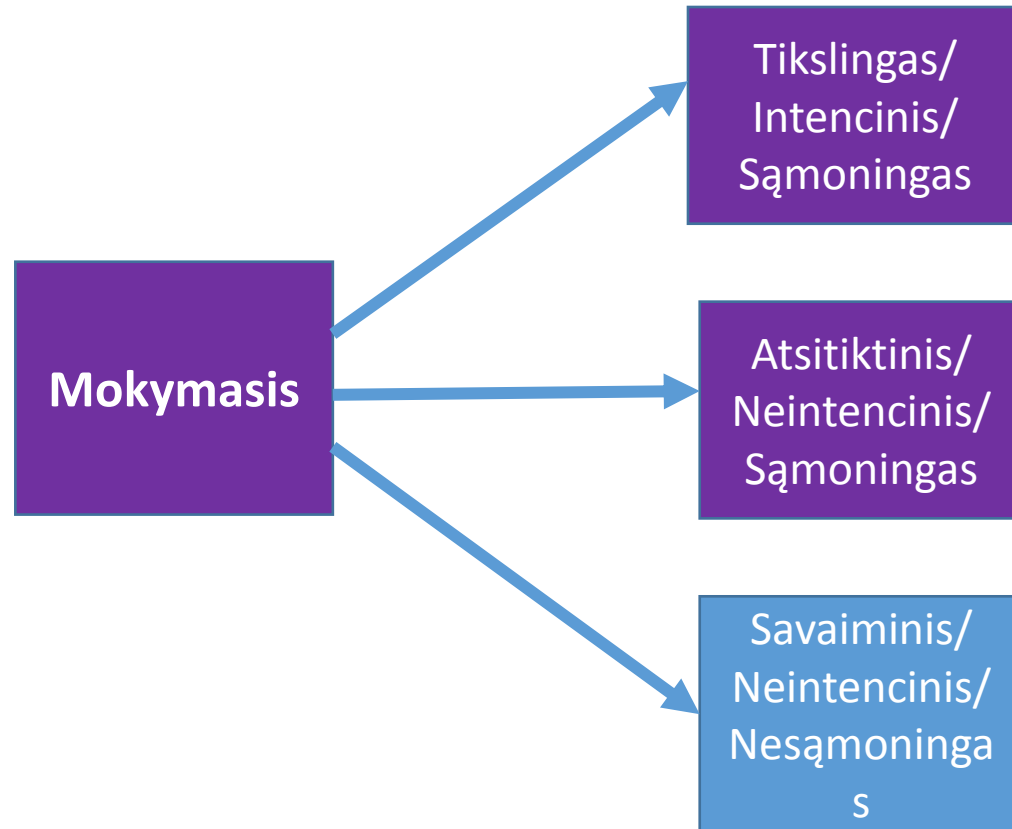
2. Kaip žmogus pasirenka asmeninę mokymosi aplinką iš potencialios mokymosi aplinkos

Mokymosi koncepcija

(Jarvis,2006)

- tai žmogaus visumos – kūno (genetinio, fizinio ir biologinio) ir proto (žinių, įgūdžių, požiūrių, vertybių, emocijų, įsitikinimų ir jausmų) procesų kombinacija, vykstanti praktikuojant socialinę situaciją,
- kai įsisavintas turinys pažinimo, emociniu, praktiniu aspektais (arba esant bet kokiai jų kombinacijai) transformuojamas ir integruojamas
- į asmens individualią biografiją, šitaip pasiekiant asmens pasikeitimo (arba didesnio patyrimo).

Mokymosi paradigma - žmogus mokosi „visur ir visada“ aplinkoje kaip informacinėje erdvėje

Savivaldus besimokantysis - sąmoningai organizuojantis savo tobulėjimo procesą įvairiose gyvenimo aplinkose

- **Nuostata mokymuisi/tobulėjimui (nuolatiniam, „visur ir visada“);**
- **Mokymosi prasmė (poreikis-tikslas, rečiau – pasinaudojimas galimybe),**
- **Atvirumas aplinkai/mokymosi galimybėms**
- **Bazinės žinios**
- **Įsitikinimai/vertybės konkrečios informacijos atžvilgiu**
- **Mokymosi stilius,**
- **Dėmesio sukaupimas**
- **Veikla/praktikavimas**
- **Rezultatų fiksavimas (refleksija, mokymosi dienoraštis, kompetencijos portfelis ir pan.)**
- **Emocijos**

Edukacinių ir mokymosi aplinkų teorija

(Jucevičienė, 2001,2007)

Potenciali mokymosi aplinka (potential learning environment)– ta informacinė erdvė, kuri supa žmogų ir kurios informaciją galima panaudoti mokymuisi, bet nebūtinai.

Asmeninė mokymosi aplinka (AMA) – tai informacinė erdvė (reali ar virtuali) ir kontekstas, kuriame vyksta žmogaus mokymasis konkrečiu laiku. AMA - įvairių kombinacijų fizinė, mentalinė, virtuali erdvė, sąlygota besimokančiojo. Žmogus susiformuoja asmeninę mokymosi aplinką iš duotu laiko momentu jį supančių potencialių mokymosi aplinkų (t.p. iš edukacinės aplinkos).

INFORMACIJA:

- gali būti gaunama iš objektų (pvz., knygų, duomenų bazių, daiktų),
- stebint vykstančius procesus (pvz., kokio nors produkto gamybą), reiškinius (pvz., lyja lietus);
- gali susidaryti iš žmogaus individualios veiklos situacijų (pvz., darbe, šeimoje, gatvėje ir kt.);
- gali susidaryti iš žmogaus dalyvavimo bendroje su kitais asmenimis veikloje, kuriai vykstant keičiamasi informacija; pvz., tinklaveika;
- gali susidaryti veikiant kitiems žmonėms. Šiuo atveju žmogus neretai pats turi sukurti komunikacinius kanalus, taikydamas stebėjimą;
- gali susikurti iš gyvenimo įvykių (pvz., karas Ukrainoje). Šiuo atveju taip pat dažnai tenka individui susikurti komunikacinius kanalus, taikant stebėjimą, norint gauti informaciją;
- gali būti jau turimos individo žinios, patirtis, panaudojamos jas iš naujo permąstant.

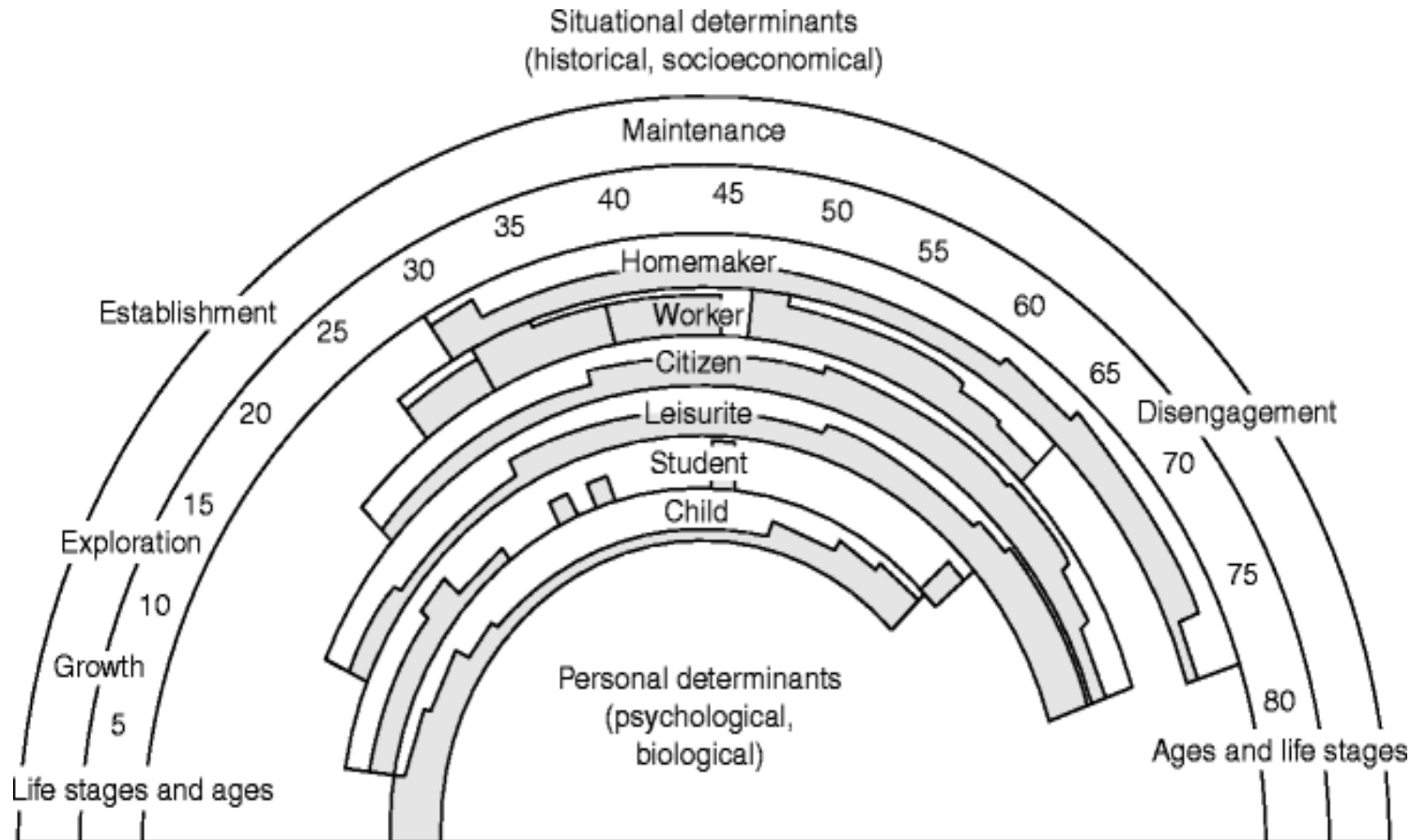
Žmogaus identifikuojama asmeninė mokymosi aplinka priklauso nuo:

- **jo keliamo mokymosi tikslo;**
- **jo žinių, gebėjimų šią aplinką aptikti/susiformuoti;**
- **jo motyvacijos šią mokymosi aplinką aptikti/susiformuoti;**
- **jo turimo „rėmo“ konkrečioje vietoje aptikti mokymosi aplinką** (pvz., atlikti tyrimai (P.Jucevičienė, B.Stanikūnienė) leidžia teigti, jog dėstytojai, savo asmeninio gyvenimo aplinkoje linkę reikštis kaip besimokantieji, savęs tokiais neidentifikuoja darbe);
- **aplinkoje esamos informacijos patrauklumo ir suprantamumo;**
- **aplinkoje esamos informacijos sklidimo kanalo(-ų) efektyvumo.**

Nebūtinai visi veiksniai (vidiniai ir išoriniai) turi veikti vienu metu.

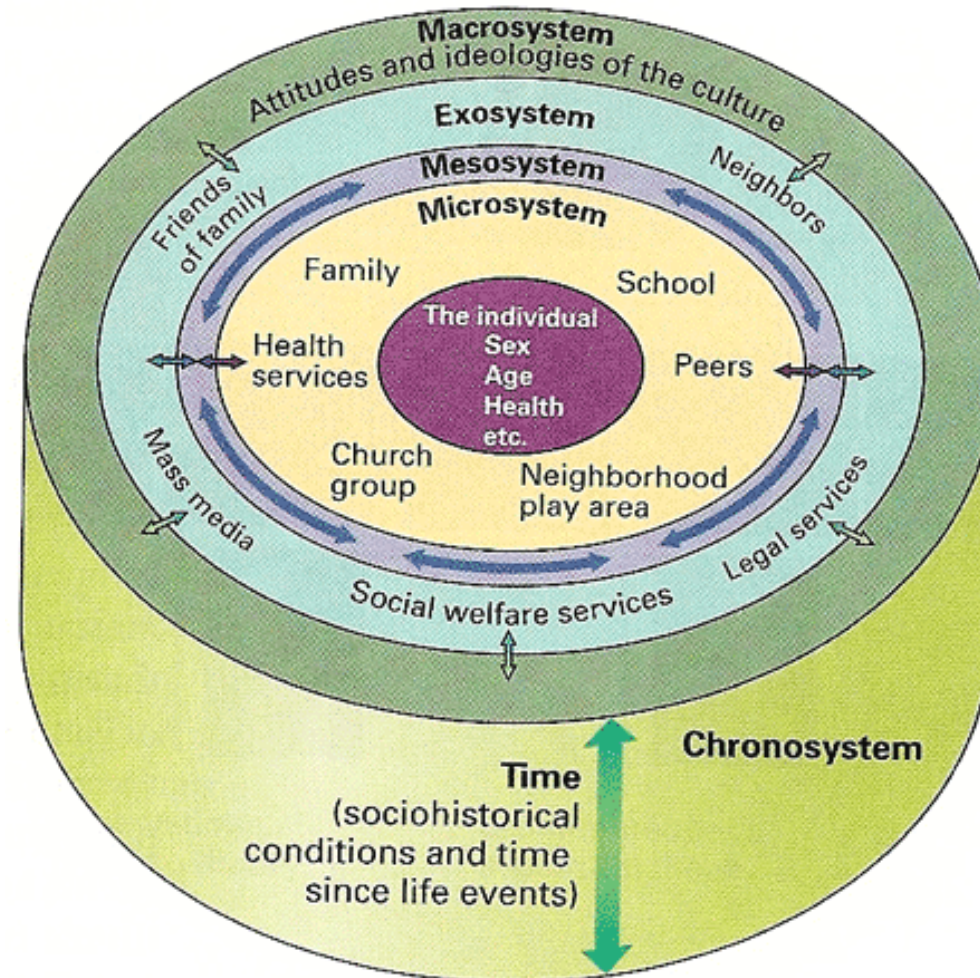
3. Potencialių mokymosi aplinkų poveikis žmogaus gyvenime žmogaus atliekamų vaidmenų kontekste

Super gyvenimo karjeros teorija - „gyvenimo vaivorykštė“: vaidmenų kaita kaip mokymosi būtinybė ir galimybės (Super, 1980)

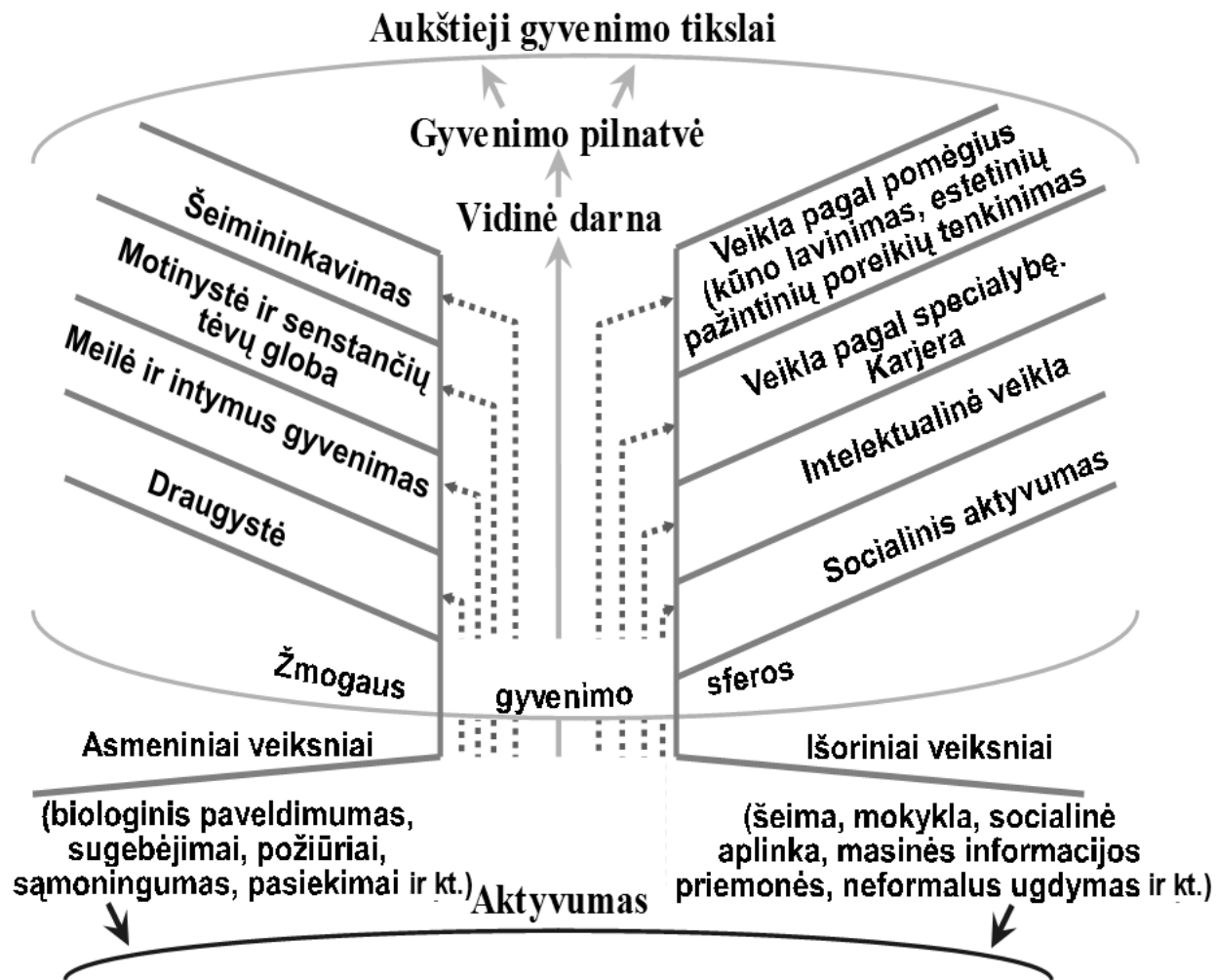
Bronfenbrenner (bio)ekologinė teorija

(Bronfenbrenner, Morris, 2007)

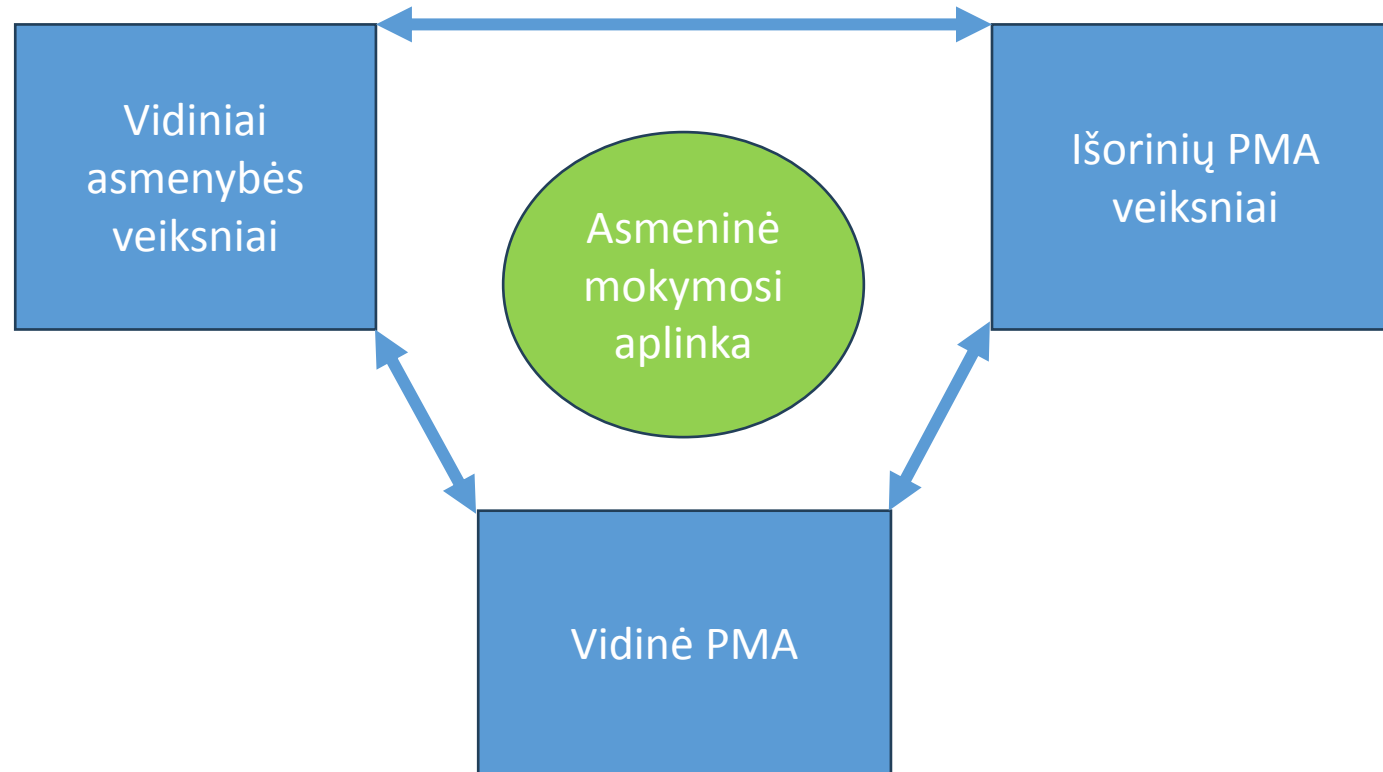

Žmogaus gyvenimo darnos medis

(Baublienė, Jucevičienė, 1998)

Veiksniai, sąlygojantys asmeninės mokymosi aplinkos susidarymą

4. Apibendrinimas

Veiksniai, kuriems esant iš potencialių mokymosi aplinkų įvairovės žmonės pasirenka konkrečias aplinkas ir jose mokosi (susidarant asmeninėms mokymosi aplinkoms):

- 1. Išorinių mokymosi aplinkų veiksniai (aplinkos fizinis/virtualus artimumas žmogui, poveikio trukmė, psichologinis informacijos patrauklumas, suprantamumas, informacijos sklidimo kanalo efektyvumas).**
- 2. Vidinės mokymosi aplinkos veiksniai (turimos individo žinios, patirtis, panaudojamos jas iš naujo permąstant).**
- 3. Vidiniai asmenybės veiksniai (atliekami vaidmenys, mokymosi/tobulėjimo tikslas, žinios, gebėjimai, motyvacija, turimas/neturimas „rėmas“ konkrečioje vietoje aptikti PMA aptikti ir AMA susiformuoti, taip pat fizinės, psichinės savybės, kt. genetiniai faktoriai, amžius).**